

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	22	kor. 12 fr.
Félévre.....	12	„ 6 „
Negyedévre.....	6	„ 3 „
Egy óra.....	2	„ 1 „
Egyes szám.....	3	állér. 4 kr.
Vidékre.....	10	„ 5 „

Megjelenik mindennap
korán reggel.

Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Eggetem-utca 7., (Lyceum-egomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyezred centiméterenként 3 fillér.

Barok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilttér megállapodás szerint.

Kedd, július 26.

A bécsi udvartartás.

Kolozsvár, július 26.

Sajátságos állapot ez a miénk. Nagy hatalom vagyunk, de nem tud róla senki. Több mint ezer éves multtal dicsekszünk, több százados a királyságunk is, de hát ki az a magyar király, ismeri-e valaki? Van-e szava legalább a magyar néphez?

Igenis van, de csak akkor, ha szükségük, bajok környékeznek, ha kéri akar a nemzetétől. Ha katonára kell, mi adunk. Ha pénz kell, mi fizetünk. Bár a magyar királynak színe, érzése, vonzódása nem a miénk. Nem él közöttünk, nem érezhet velünk, nem jön közibénk, nem tudhatja mi a bajunk.

Bécs fogva tartja, lekötöti egészen. Századokon keresztül eszköz voltunk Ausztria kezében. Ugy tekintett mint a spongyát, melyet könnyű kifacsarni. Az osztrák császár parancsol, a magyar király engedelmeskedik. A magyar király hallgat, mert az osztrák császár felette nagy ur. Magyarországnak tűnni és szenvedni kellett mindig Ausztria érdekeiért.

Igy volt ez mindig. Ha az önállóság utáni vágy megmozdult a magyar szívekben, találkozott mindig Szapáry László-féle emberek, kik császári kegyvel, arany csikokkal puhították a jó magyarok vezéreit. Össze nem tartottunk, egyet nem értettünk soha.

A »haza mindenek előtt« sokszor üres fogalomnak bizonyult. Elvet, meggyőződést, hazát, sokan eladtak már hatalom, vagyon és császári kegyért. Meg fog történni ezután is. Bécsnek kedvébe járni, a kamarilla tanácsait követni, ez a mindenkori magyar kormányok kir. parancsolatja.

A magyar hűség és önfeláldozás, a király személyéhez való önzetlen ragaszkodás a magyar erők egyik legnagyobbika. Az osztrák politika mindig ellenünk volt, a bécsi kamarilla állandóan felfogatott. Ütöttek, vertek, gyallaztak. Reánk uszítottak belső és külső ellenségeket, de elrontani nem tudtak. Királyhűségünk ma is páratlanul áll.

És ezért a hűségért nem kellett jutalom nekünk soha. Egyetlen óhajtatunk volt, tartsák tiszteltetben alkotmányunkat, törvényeinket, azokat ne bánták. Szentesített törvényeink alapján ismertessék el Ausztriával való állami — egyenjogúságunk. Ne legyen nagyobb az egyik, megtűrt, lealázott gyűlölt a másik.

Jogunk volt és van ehhez a kíváncsolhoz. A királyi trón erőssége voltunk mindig. Ha a közös haza veszélyben forgott, akkor megbecsültek, védelmező karunk megtartott érteket bizonyult. Am azért a bécsi politika jószántából nem adott a magyarnak semmit, de ha valamitől megfosztott, ha alkalma nyílt hogy megalázzon, szívesen tette azt mindenkor.

Sok szép idő mióta összeházasodtunk, azóta ugyiszlva kitarjunkt Ausztriát. Vagyonunkat, pénzünket neki adjuk. Az előre jól megfontolt kiegyezési törvények kizárólag osztrák érdekeket szolgálnak. Fizetjük adósságait s azon a címen, hogy az osztrák császár, magyar király is, hordozzuk az udvartartás költségeit, pedig a császári udvartartás mellől hiányzik a királyi udvartartás.

Magyar udvartartás nincsen, a felséges király egyre ritkábban jön hozzánk, holott törvényeink szerint az esztendőnek felét országunkban kellene töltenie. Ha koronként el is jön közibénk, a bécsi környezet vele van. Államtérfaik nagy alázattal háttérbe szorultak, a felséges király körül több a lakáj, mint hű magyarjai. Az uralkodóház tagjai 2—3 kivételével nem ismernek minket, nyelvünk megtulására, szokásaink megismerésére nem érdekesenket minket. — Ha tűrni és fizetni kell, arra jók vagyunk mi is.

Szegénységünket nem látja senki. Egy gazdaságilag teljesen kedvezőtlen esztendő előtt állunk, fizetés képtelenné válhatunk; ám azért a bécsi udvarnak újabb 2 millió kellett fenyűzésre. Megszavazták honatyáink, ne mondja senki, hogy a magyar királynak, mint osztrák szászárnak nem szívesen ad a magyar...

Nincs a ki figyelmeztesse a magyar királyt, hogy ez a nép any-

gilag erőtlén, újabb terhek elhordozására képtelen, tovább nem szilpolyozható. Nálunk megszokott dolog, hogy a bécsi udvar parancsol, a mindenkori magyar kormányok engedelmeskednek. Jól fegyverezett többségük megy utánunk, s ha Ausztria érdekeiről van szó, megszavaznak mindent utógondolat nélkül. Elhangzik mindannyiszor a tiltakozás és intelem szava, de hasztalan, meggyőző ereje kevés, a többség szava dönt...

Ha a magyar nemzet és királyi ház nyelv- és érzelmeiben összeforrott volna, micsoda más volna helyzetünk. Akkor a magyar és királyi erő, hatalmat jelentene, így erőtlén és gyenge mind a kettő. Akkor nem aggódnánk fiainkért, hogy katonáknál idegeneknek nevelik, ekkor életünket, vagyonunkat örömmel adnák a királyi ház rendelkezésére. Fényes példák igazolják, hogy a hol az uralkodóház a nemzettel nyelvben, szellemben és aspirációkban egygyé tudott lenni, ott ez az egység nagygyá, hatalmassá tette a különböző országokat. Angol, Német- és Oroszország nagyhatalmi állásai ennek köszönhetők.

Nem mi vagyunk egyedül, kiknek uralkodója nem a nemzet testéből való, de a történelem igazolása szerint ezek az idegen fejedelmek mindenütt nemzeti uralkodóká váltak. Ott van a kicsiny Románia, ez is idegen földről kapta fejedelmét s hihetetlen módon, aránylag rövid idő alatt nemzetével a királyi ház nyelvben, szellemben és érzelmeiben egygyé lett. Nincsen sehoh a világon nemzet és dinasztia között ellentét, félreértés, surlódás, mert az uralkodó családok nem csak, hogy beszélik az uralkodó alatt élő nemzetet nyelvét, hanem népeiket szeretik, velük együtt éreznek, azokat nyelvükben kultúrájukban erősíteni, fejleszteni törekcsenek.

Egyedül mi vagyunk a kivétel. Nálunk a Habsburgok uralma 400 év alatt nem tudott nemzetivé lenni, végtelen kárára az uralkodó háznak és nagy romlására a magyar nemzetnek. Nekünk a Habsburgok jogára alatt való élet folytonos viszályt, egyenletlenséget, elnyomatást, leigázást, jog fosztást,

törvénytípást jelent a multban. Hűségünkért, önzetlen ragaszkodásunkért ez volt a jutalom. Csüggedés szállana meg, reménytelenség fogja el, ha szent hitünk nem biztatna jobb jövővel.

Vajjon eljön-e az ideje annak, hogy magyar államférfiaink hivatásuk magaslátára emelkedve szemébe mondják a magyar király és uralkodó családjának a multban végzetes tévedésüket? Férfias nyíltsággal tárják fel a magyar nemzet jogos kívánságait? Tanácsolják, hogy nemzetükkel legye-nek egygyé, tanulják meg nyelvüket, közéletünkben vegyenek részt? Érdeklődjenek kultúránk iránt azt tovább fejleszteni segítségnek? Tényekkel igazolják a nemzet előtt, hogy a civilista felemelése nem a bécsi udvartartás céljaira kell, hanem a Budapestén székelő magyar nemzeti dinasztianak szükséges? Vajjon eljön-e mind ez?

Ha az sikerülni fog a jövőben, boldog lesz a nemzet és király egyaránt. Akkor jöjjön, ha kell a kormányelnök újabb indokolt fizetésemelési kérésével. Szegények vagyunk, de büszké arra, hogy a magyar király állásának megfelelő fény és kényelemben éljen. Akkor nem vitatkozunk hetekig, meg fogjuk adni a mit kér egyértelműen.

Nemes Árpád.

— „A beteg párt.“ Ily cím alatt olvasunk az »E-k« tegnap számban egy vezércikket, mely az említett lap rendes irányára személt támadást intéz a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt ellen. Konstatálni kívánjuk első sorban azt, hogy az említett vezércikk a »Szeged és Vidéke« szombati számából vágódott át az »E-k« hasábjára és konstatáljuk azt is, hogy az említett szegedi lap, Bánfy Dezső báró hivatalos lapja. E tények megállapítása után, kevés szavunk van az egész dikkre. De annyit mégis megjegyezni kívánunk: ha valóban beteg a függetlenségi párt, akkor a mérget azok keverték, a betegséget azok idézték elő, akik függetlenségi jelszóval ugrándoznak a porondon és akik már klerikális hajlamaik miatt sem voltak sohasem a függetlenségi eszmék hívei. Ezek pedig azok a politikusok, akiket Szederkényi frakció név alatt ismer az ország közvéleménye. A Kossuth-pártira mindenesetre nagy nyereség, hogy ezeket a politikailag, de egyébként is nagy mérvben lejárt politikusokat az ellenségeik között láthatják, de hogy a győne Bánfy-párt miként bírja meg ezeket az urakat a barátságát, az

valóban nagy kérdés. Mi mindenesetre igaz részvételt adozunk Bánfy bárónak ezeknek az embereknek a jóindulatáért.

ORSZÁGGYÜLÉS

A képviselőház ülése.

— Express tudósítás. —

Budapest, július 26.

Elnök: Jakabffy Imre.
Hegedűs Lóránt a pénzügyi bizottság előadója betérjeszt a pénzügyi bizottságnak 3 rendbeli jelentését.

Következik napirend szerint az osztrák államvasutaktól felvett 10,000,000 korona előleg törlesztetlen részének visszafizetéséről szóló (törvényjavaslat harmadszori olvasása, melynek megtörténtével a Ház azt elfogadja. Majd változatlanul megszavazza a számvéveszték és a közigazgatási bíróság költségvetését.

Következik a miniszterelnökség költségvetéséről az 1848—49 i. honvédek segélyezésére felvett 800,000 korona tételéről.

Ilyés Bálint meleg szavakban emlékszik meg a szabadságharc még élő rokkantjairól, a kirkól nem valami nagy jóakaratú gondoskodik a nemzet. A mig mindenre jut a magyar költségvetésből, addig a szabadságharc agg bajnokainak megélhetése érdekében évek óta alig történt valami intézkedés. A most felvett 800,000 korona is kevés a ma még életben levő 12,000 honvéd nyugdíjához.

Ne engedjük őket tovább sanyarogni, legfőbbjük ugy is a sir szélén áll már, ne engedjük el őket azzal, hogy a nemzet háldatlan. Sok a panasz a nyugdíj folyósítása ellen. Határozati javaslatot nyújt be, hogy az agg honvédek nyugdíját is még ez évben tárgyalassa le. (Helyeslés a baloldalon.)

Madarász József: A parlament gondoskodjék az agg honvédekéről, mert azok teljesítették a haza iránti kötelességüket, most a nemzet, a hazán van a sor e tekintetben. Ne tekintst pártkérdésnek az ügyet, hanem határozzon a legbürgesebben a Ház egyhangulag. A miniszterelnök pedig azonnal nyilatkozzon.

Barabás Béla csatlakozik Ilyés javaslatához, Madarász előterjesztéséhez az ifjú nemzedék nevében. Kéri, hogy a jelenlegi nyugdíj kétszeresére emeltessek. Kétszeresítse meg a száraz kenyert, hogy megélhessenek. (Helyeslés a baloldalon.)

Rátkey László az iránt kéri intézkedést, hogy a nyugdíjat az öregeknek lakására vigyék közszégi kézbesítőkh, ne kelljen a szegény elagott vitézek sokszor 10—15 kilomre mennie nyugdíjáért az adóhivatalba.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy a kérdésről a legadadóbban kíván foglalkozni. A felhozott előterjesztések valamennyit tanulmányozni fogja. Ami a nyugdíj emelésének kérdését illeti, most nem felelhet, mert az ügyet még nem tanulmányozhatta, kéri a Házat, hogy az ügyben az 1905. évi költségvetésnél tehes-

megmagyarázza a történeteket, mert természetesen, hogy offenszén nem szolal meg.

Mutatvány közben egy kártya véletlenül kiesik a csomagból.

Az igazgató észrevételül s mint a szelvést oly gyorsan, de mégis tapintatosan eltkarja lábával az áruló kártyát. A mutatvány bevégezése után azonban frenetikus tapsvihar tört ki. Ö fensége alig láthatóan elpirol a büszkeségtől s kegyesen biccent a fejével.

Néhány kártyamutatvány után áttér a további mutatványokra. Balkezebe kis fehér csokrot vesz, jobbája pirosat. Karjait szét-tartja, — majd hirtelen összecsapja, tenyereinek csatlánása hallatszik, — s nincs csokor, se fehér, se piros. Mintha csak a föld nyelte volna el. Óriási tapsvihar. A színház szinte remeg a csodálgatástól. Lelkesült „hogy volt“ kiáltások hallatszanak. (Az ember, ha tömegben van, egészen megváltozik a hatalmasokkal szemben s akárhánszor tolatkodón szemtelén, — egyesben soha.) Ö fensége új csokrokat vesz kézbe s megismétli a mutatványt. Ekkor azonban a loyaltástól bár elvakult szemek is láthatják volna, hogyan esik ki az előbbi egyik csokor a frakk alól. — De azért a lelkesítés s a tapsvihar folyton nő s az előadás végéig majd fölveti a házat. Számszáma adogatják fel a testületek, köztintetek, diplomaták koszorút, melyek szalagjain nagyobbírszt ez áll: „a leghódolatteljesbb alattvalói csodálattal.“

Végre utolsósor is legördül a függöny a legzajosabb órációk között s a díszes község nyűzsögre hagyja el a nézőteret. Az utolsók sorában jön, követe a birodalmi főváros szinbírálóiól a kistermetű, kopasz, pápaszemű, félelmetes kritikus. Előrangú irodalmi tekintély. Mindig fején szokta találni a szöveget bírálatában, bátran kimondja az igazságot mindig, azért mindenki félt tőle s mindenki ösztönszerűleg utálja. Miközben átfurakszik a ruhátáron forgolódja s hangosan csevegő emberek, körülbelül a

TÁRCA.

A bűvészelőadás.

(Fantazmagória.)

Írta: Szende Arisztid.

Nagy riadalom keletkezett a birodalom fővárosában, mikor minden hirdető oszlopon és utcasarkon nagy, ríktó sárga színű plakátok jelentek meg, melyek tudatták a közönséggel, hogy: »XXXIX. Pál, a dicsőségesen uralkodó regensherceg folyó hó 14-én a »Birodalmi Színház«-ban rendes helyarák mellett bűvészelőadást állmóztatik legkegyelmesebben tartani.«

Ilyet még nem hallott a világ, a mióta áll. Hogy a fejedelem sarj, ki a trón párnán az általános népszerűség melegítő sugarában sütkérezik, a fontos államügyek mellől egyszerre csak leruccan a birodalom első szinpadára s ott plane bűvészelőadást tart? Hisz ez feje tetejére állt minden udvari etikettel! Még olyan történelméről ugyan nem születtek ki, abban a szerencsében részesülhetett volna, hogy ily eseményt megörökíthessen.

Meg is indult rögtön a találgatás, mi is lehet az indító oka ennek a bűvészelőadásnak? De hát senki nem tudott erre a kérdésre felelni.

— Hogy fejedelmet már ért az a szerencsétlenség, hogy elmebeteg lett s helyette regensherceg fogta meg az állam kormányrudját, azt már följegyezte, de hogy a regens is belessék ebbe a nyavalyába s a regens helyett is regens regenskedjék, ilyet még nem pipált Clio — mondták egyesek.

— De hát ért-e egyáltalában a herceg a bűvészkedés mesterségéhez? — kérdezték mások. A nagy orák minden apró-cseprő dolgáról tud a krónika, de erről az egész birodalomban nem hallottunk semmitse.

— Mi van a szuverénitással? aggódik a komolykodók.

— Hisz ép ez az — felelték erre. A szuverénitás mindenek fölött áll. Az a csodaköpeny, mely minden cselekedetét a fejedelmnek valami földöntúli tündérfénnyel vonja be, épugy, mint mikor az egyszerű üveglapot a nap, a felséges nap világítja meg, szinte gyémánttá válik az, gyönyörű színekben csillog-villog s kápráztatja a halandó emberi szemet.

Az elővigyázók tartózkodó álláspontot foglaltak el. Megvárták, mit mondanak az újságok? A »leibszurnál« álláspontja az már valami. Minden jóra való hofuú annak a szavát követi. Addig nincs vélemény.

Nagy volt azért a keletje másnap az újságoknak. Kétszer akkora példányszám-ban jelentek meg, mint máskor. Minden alattvaló zsebében ott volt a lapja. Az elővigyázóság három-négy újságot is cipelték a honok alatt s siettek buvárkodni bennük.

A kormánypárti újságok valóságos dicshymusokat zengtek. Hogy így meg ugy, ez a XXXIX. Pál a nép valódi apja. Még személyesen is hozzájárul a köztér viselésre kötelezett nép szórakoztatásához, hatalmas ellenérték gyanánt. Ez az igazi uralkodó, ki nem elérhetetlen magas régiókban él, hanem leszáll szeretett népe közé. Tanuljatok ti nagy birodalmak urai demokráciát tőle.

Az ellenzéki újságok bátrabbja már bakafantokodott. Össze kell hívni, ugymond, a birodalmi tanácsot. Le kell mondadni e régens. Hogy a világ csúfjára komédiát játsszék a herceg, azt ily kis állam meg nem bírja. Hagyja a bűvészkedést azokra, kiknek az a mesterségük. Bezzeg, ha egy újság politizál kanció nélkül rögtön torkára forrasztják a szót, pedig az nem lehet akkora erkölcsi kár, sőt! — mint mikor a regens herceg játsza a komédiát.

Néhány ellenzéki lap tisztára csak a plakát szövegét közölte minden kommentár

nélkül, de azzal a megjegyzéssel, hogy még visszatér az esetre. Mindig van elég ok, hogy ékes szavakban lehessen kárhoztatni a kormány tulkapasait, de az ily lehetőségre még az ellenzék se volt elkészülve.

A hercegi udvarnál akkreditált diplomataik ijedten néztek aranyos, ezüstös, paszományos egyenruhákra s megdöbbenve észlelték, hogy kiváltságos ruházatok veszedelmesen kezd hasonlítani a bohócruhához.

Egy szóval nagy volt a fölfordulás a fővárosban. Színház direktor még oly jó vásárt nem csapott, mint a Birodalmi Színház direktora az elővételi héten. Mert a helyarák rendesek voltak ugyan, de az elővételi díjakat ugy felszólította az igazgató, hogy egy kis vagyonba került az előadásra jogosító jegy. A hordárok pedig oly halatlan agiotage-t űztek a jegyekkel, hogy a főprektus az alkalomból külön rendeletet volt kénytelen kibocsátani ezen füzelmek megállítására s egyzersmind újból megállapította a hordáripartestületi tagsághoz szükséges kvafifikációt, még pedig oly szigorú feltételekhez kötött, hogy szinte előbb lehetett volna a birodalmi törvénytörvények bírja, mint hordár, minek aztán az volt a következtése, hogy a színházjegy ágio/age soha nem látott virágzásra jutott, lévén a hordár ipartestület egy csapásra igen befolyásos intézmény.

Végre elkövetkezett a jelentős nap. Az utca képe teljesen megváltozott. Jelentéktelen, szürke polgáremberek, kiknek jegyük volt az előadásra, akkorát nőttek tekintélyben, hogy újjal mutogattak rájuk a jegytelen emberek.

Estefelő, a színház felé vezető útra kivonult a katonaság kordon alakítás céljából. A főváros egész lakossága ott nyüzsgött a »XXXVII. Pál sugárút«-on, mely a színházhoz vezetett.

Az előadás csak nyolcokor kezdődött, de hatkor már oly nagy volt a tolongás, hogy a kivonult önkéntes mentők rövidex

